

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi lukiolain 15 §:n muuttamisesta sekä peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain ja iltalukiolain 16 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lukiolakia, iltalukiolakia sekä peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annettua lakia.

Lukion ylimmän vuosiluokan työpäivien määrän sääntelyä muutettaisiin siten, että työpäivien määrää koskevat säännökset siirrettäisiin laista asetukseen ja samalla lukion ylläpitäjän harkintavaltaa työajan osalta lisättäisiin.

Iltalukion ja lukion iltalinjojen oppilailta poistettaisiin oikeus maksuttomaan kouluateriaan.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 1992.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

1.1. Lukion ylimmän vuosiluokan työpäivien lukumäärä

Vuoden 1991 helmikuun alusta voimaan tulleilla laeilla (169—179/91) on koululainsäädäntöä muutettu siten, että kunnat voivat itse päättää peruskoulun ja lukion koulutyön aloittamisesta elokuussa samoin kuin vapaapäivien pitämisestä lukuvuoden aikana. Koulutyön päättymispäivä on sen sijaan lukion ylintä vuosiluokkaa lukuun ottamatta asetuksessa vahvistettu 22 viikon viimeiseksi arkipäiväksi.

Koulun työpäivien lukumäärä on peruskoululaissa (476/83) ja lukiolaissa (477/83) säädetty 190 päiväksi. Työpäivien lukumäärä voi kuitenkin vaihdella lukuvuosittain, koska muuksi arkipäiväksi kuin lauantaiksi sijoittuva itsenäisyyspäivä, loppiainen ja vapunpäivä vähentävät työpäivien määrää. Elokuussa 1991 voi-

maan tulleella lukiolain muuttamisesta annetulla lailla myös lukion ylimmän vuosiluokan työpäivien määrästä otettiin säännös lakiin. Työpäivien määräksi säädettiin 124. Aikaisemmin kouluhallitus päätti lukion ylimmän vuosiluokan työajasta. Samoin elokuun alusta lukioasetuksesta poistettiin säännös lukion ylimmän vuosiluokan päättymispäivästä. Näin koulujen mahdollisuudet lukuvuoden työn järjestämiseen lisääntyivät.

Lukion ylimmän vuosiluokan työaikaa koskevat muutokset tulivat laajasti julkisuuteen vasta vuoden 1991 kesä-heinäkuussa. Useat kunnat olivat tuolloin jo ehtineet päättää ja ilmoittaa lukuvuoden 1991—92 työajoista. Useissa tapauksissa lukion ylimmän vuosiluokan työpäivien määrä oli vahvistettu alemmaksi kuin laki edellytti. Jotteri jo päätettyjä työaikoja olisi tarvinnut muuttaa, muutettiin elokuussa lukioasetusta väliaikaisesti. Muutoksen mukaan lukuvuonna 1991—92 lukion ylimmän vuosiluokan työpäivien lukumäärä voi olla

lukiolaissa säädettyä pienempi, kuitenkin vähintään 120.

Opetushallitus teki lokakuussa 1991 opetusministeriölle esityksen lukion ylimmän vuosiluokan työpäivien määrää koskevan lukiolain 15 §:n muuttamiseksi siten, että mainitulla väliaikaisella asetuksella kuluvaiksi lukuvuodeksi säädetty liikkumavara säädettäisiin pysyväksi käytännöksi. Perusteluina opetushallitus esitti muun muassa, että peruskoulun ja lukion yhteistyö, koulujen alkamisesta ja lomista päättäminen sekä yhteistyökokeilut lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kesken edellyttävät kuntakohtaisia ja alueellisia ratkaisuja.

Koulutyön taloudellinen ja muu tarkoitukseenmukainen järjestäminen edellyttää, että koulua käydään samoina päivinä kaikilla vuosiluokilla. Jottei lukion ylimmän vuosiluokan kiinteä työaika liiallisesti määräisi koko lukion ja sen yhteydessä mahdollisesti toimivan peruskoulun työn järjestämistä, ehdotetaan lukiolain 15 §:ää muutettavaksi. Ehdotettu muutos on tarpeellinen, koska nykyisen lukiolain 15 §:n 1 momentin mukaan asetuksella voidaan poiketa säädetystä työpäivien lukumäärästä vain erityisestä syystä. Tätä poikkeussäännöstä ei voitaisi käyttää enää toista lukuvuotta varten. Ehdotuksen mukaan lukion ylimmän vuosiluokan työpäivien määrästä säädettäisiin vastaisuudessa asetuksella. Sääntelyn muuttaminen antaisi joustavammat mahdollisuudet tarvittaessa muuttaa lukion ylimmän vuosiluokan työaikaa. Asetuksella olisi tarkoitus säätää lukion ylimmän vuosiluokan työpäivien vähimmäismääräksi 120 työpäivää. Kunnan omien päätösten mukaan työpäivien määrä voisi olla tätä suurempikin. Koulutyö tulee ylimmällä vuosiluokalla päättää kuitenkin siten, että oppilaille jää riittävästi aikaa osallistua suullisiin kuulusteluihin ja muutoinkin valmistautua ylioppilaskirjoituksiin. Mikäli kunnat vahvistavat ylimmän vuosiluokan työpäivien määräksi asetuksella säädettävän vähimmäismäärän, lyhenee ylimmän vuosiluokan työmäärä kahdesta neljään päivään nykyiseen säännökseen verrattuna. Kun nykyisen lukioasetuksen nojalla kuluvana lukuvuonna työpäivien määräksi lukion ylimmällä vuosiluokalla on voitu päättää 120–124 päivää, ei muutosta kuluvaan lukuvuoteen nähdä kuitenkaan välttämättä aiheudu.

Koska lukion ylimmän vuosiluokan työaika olisi ehdotuksen mukaan työpäivien vähimmäismäärän ylittävältä osin lukion ylläpitäjän omassa päätösvallassa, lukion ylimmän vuosi-

luokan työpäivien määrästä ei enää säädettäisi vähennettäväksi edellä mainittuja arkipyhiä.

1.2. Iltaopiskelijoiden ateriaetu

Italukioiden ja lukion iltalinjojen oppilaille tuli oikeus maksuttomaan kouluateriaan elokuun 1989 alusta. Ateriaeudesta säädetään iltalukiolain 16 §:ssä (173/91). Pykälä sisältää viittaukset lukiolain 26 a §:n säännökseen maksuttomasta opetuksesta ja 26 b §:n säännökseen oppilaalle annettavasta maksuttomasta kouluateriasta. Iltakouluissa tarjottu ateria on ollut yleensä määrältään päivälukiossa tarjottua ateriaa pienempi. Aterian järjestämisestä aiheutuvat kustannukset olivat lukuvuonna 1990–91 noin 1 700 markkaa oppilasta kohti. Lukuvuonna 1991–92 iltalukioissa ja lukion iltalinjoilla oli oppilaita yhteensä noin 17 000. Ammatillisessa aikuiskoulutuksessa olevilla iltiopiskelijoilla on oikeus maksuttomaan ateriaan ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetun asetuksen 1 §:n (509/89) mukaan.

Valtioneuvosto teki huhtikuun 5 päivänä 1992 periaatepäätöksen talouspoliittisista toimenpiteistä. Yhtenä julkisen sektorin menoja hillitsevä toimenpiteenä mainitaan iltakouluisten ateriaetuuksien poistaminen syyskuun 1992 alusta lukien. Periaatepäätöksen mukaisesti esityksessä ehdotetaan iltalukiolain 16 §:ää muutettavaksi siten, että siitä poistetaan viittaus lukiolain 26 b §:ään. Myös viittaus 26 a §:ään poistetaan ja pykälään kirjoitetaan näkyviin opetuksen maksuttomuutta koskeva säännös. Tarkoituksena on muuttaa ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalista eduista annettua asetusta niin, että ammatillisten oppilaitosten iltiopiskelijoiden ateriaetu poistetaan samasta ajankohdasta.

Aterian järjestämisestä aiheutuvat kustannukset luetaan niin sanottuihin oppilaskohtaisiin käyttömenoihin. Valtioneuvosto vahvistaa käyttömenojen markkamäärän vuosittain etukäteen edellisen vuoden toteutuneiden menojen sekä kuluvan vuoden ja seuraavan vuoden todennäköisen kustannustason muutoksen perusteella. Oppilaskohtainen markkamäärä on vahvistettu saman suuruisiksi päivälukion ja iltalukion oppilasta kohti. Esityksellä ei puututa kuluvalle vuodelle vahvistettuihin markkamääriin, vaan kustannusten väheneminen otetaan huomioon vuoden 1992 oppilaskohtaisten

markkamäärien tarkistamisen yhteydessä. Kustannusten alenemisen huomioon ottamisesta otetaan erityissäännös peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annettuun lakiin lisättävään 5 b §:ään. Ammatillisen koulutuksen osalta kustannusten aleneminen voidaan ottaa huomioon ilman, että säännöksiä muutetaan.

Lait ehdotetaan säädettäväksi määräaikaisiksi. Hallituksen on tarkoitus antaa eduskunnalle vuoden 1993 talousarvioesityksen yhteydessä esitys, joka sisältäisi muun ohella ehdotuksen iltalukion opilaiden opintososiaalisia etuja koskevien säännösten muuttamisesta kokonaisuudessaan.

2. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkamiestyönä opetusministeriössä. Esitysluonnoksesta on neuvoteltu kuntien keskusjärjestöjen kanssa.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Lukion ylimmän vuosiluokan työpäivien lukumäärää koskevan säännöksen muuttamisen taloudelliset vaikutukset ovat vähäiset. Työpäi-

vien määrän muuttuminen vaikuttaa lähinnä kouluruokailusta ja koulumatkoista aiheutuviin menoihin.

Ateriaedun poistamisesta iltalukion ja lukion iltalinjan oppilailta sekä ammatillisten oppilaitosten iltaopiskelijoilta arvioidaan kertyvän valtiolle säästöä syyslukukauden 1992 osalta noin 9 miljoonaa markkaa.

4. Säättämisjärjestys

Lakiehdotukset iltalukiolain 16 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta ovat valtiopäiväjärjestyksen 66 a §:ssä (101/92) tarkoitettuja valtion menojen säästämistä koskevia lakeja, joita ei voida äänestää lepäämään.

5. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä elokuuta 1992.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**lukiolain 15 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun lukiolain (477/83) 15 §, sellaisena kuin se on 28 päivänä kesäkuuta 1991 annetussa laissa (1011/91), seuraavasti:

15 §

Lukion lukuvuodessa on ylintä vuosiluokkaa lukuun ottamatta 190 työpäivää. Lukuvuoden työpäivistä vähennetään muuksi arkipäiväksi kuin lauantaiksi sattuva itsenäisyyspäivä, loppipäinen ja vapunpäivä.

Lukion ylimmän vuosiluokan työpäivien

määrästä säädetään asetuksella. Asetuksella voidaan myös säätää, että työpäivien lukumäärästä saadaan erityisestä syystä poiketa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1992.

2.

Laki**iltalukiolain 16 §:n väliaikaisesta muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan väliaikaisesti 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun iltalukiolain (478/83) 16 §, sellaisena kuin se on 25 päivänä tammikuuta 1991 annetussa laissa (173/91), seuraavasti:

16 §

Opetus iltalukiossa on oppilaalle maksuton.

Erityisestä syystä opetushallitus voi antaa iltalukion ylläpitäjälle luvan periä maksuja.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1992 ja se on voimassa vuoden loppuun.

3.

Laki

peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista 28 päivänä joulukuuta 1978 annettuun lakiin (1112/78) väliaikaisesti uusi 5 b § seuraavasti:

5 b §

Sen estämättä mitä 5 §:n 3 momentissa säädetään voidaan vuodelle 1992 oppilasta kohti vahvistettujen käyttömenojen määriä tarkistettaessa ottaa huomioon myös iltalukion ja lukion iltalinjan oppilaiden ateriaeidon poistu-

misesta syyslukukaudella 1992 aiheutuva käyttökustannusten alentuminen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1992 ja se on voimassa vuoden loppuun.

Helsingissä 22 päivänä toukokuuta 1992

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri Tytti Isohookana-Asunmaa

1.

Laki**lukiolain 15 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun lukiolain (477/83) 15 §, sellaisena kuin se on 28 päivänä kesäkuuta 1991 annetussa laissa (1011/91), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 §

Lukion lukuvuodessa on 190 työpäivää. *Lukion ylimmällä vuosiluokalla on kuitenkin 124 työpäivää.* Lukuvuoden työpäivistä vähennetään muuksi arkipäiväksi kuin lauantaiksi sattuva itsenäisyyspäivä, loppiainen ja vapunpäivä. Työpäivien lukumäärästä voidaan erityisesti syystä poiketa, sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

15 §

Lukion lukuvuodessa on *ylintä vuosiluokkaa lukuun ottamatta* 190 työpäivää. Lukuvuoden työpäivistä vähennetään muuksi arkipäiväksi kuin lauantaiksi sattuva itsenäisyyspäivä, loppiainen ja vapunpäivä.

Lukion ylimmän vuosiluokan työpäivien määrästä säädetään asetuksella. Asetuksella voidaan myös säätää, että työpäivien lukumäärästä saadaan erityisestä syystä poiketa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1992.

2.

Laki**iltalukiolain 16 §:n väliaikaisesta muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun iltalukiolain (478/83) 16 §, sellaisena kuin se on 25 päivänä tammikuuta 1991 annetussa laissa (173/91), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 §

Oppilaiden opintososiaalisista eduista on voimassa, mitä lukiolain 26 a ja 26 b §:ssä säädetään.

16 §

Opetus iltalukiossa on oppilaalle maksuton. Erityisestä syystä opetushallitus voi antaa iltalukion ylläpitäjälle luvan periä maksuja.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1992 ja se on voimassa vuoden loppuun.